

1. Кваша С.М., Голомша Н.Є. Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому аграрному ринку // Економіка АПК. – 2006. – № 5. – С.99-104.
2. Класифікація видів економічної діяльності ДК009:2010/ Національний класифікатор України/Держспоживстандарт України від 11.10.2010 № 457. URL: http://www.ubc.ua/Links/codes_ua
3. Лендел М.А. Аграрне виробництво в Карпатському регіоні: сучасний стан, тенденції, перспективи розвитку: монографія. – Ужгород: Карпати, 2006. – 216 с.
4. Манівчук Ю.В. Екологічні системи аграрного виробництва в Карпатах. – Ужгород: Закарпаття, 1996. – 276 с.
5. Поп С.С. Природні ресурси Закарпаття. – Ужгород: ТОВ „Спектраль”, 2002. – 296 с.
6. Природні багатства Закарпаття/(кол. Авт.; упоряд. В.Л.Боднар). – Ужгород: Карпати, 1987. – 284 с.
7. Статистичний збірник „Регіони України” за 2017/Державна служба статистики України. Ч. I. – К., 2017. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm
8. Статистичний збірник „Регіони України” за 2017/Державна служба статистики України. Ч. II. – К., 2017. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm
9. Статистичний щорічник Закарпаття 2016/Головне управління статистики у Закарпатській області; за ред. Г. Д. Гриник. – 2017. – 479 с.
10. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2020 року. URL: dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2015/05/Strategiya.pdf
11. Химинець В.В. Еколого-економічні засади сталого розвитку Закарпаття. – Мукачево: Карпатська вежа, 2004. – 212 с.

Рецензент д.е.н., професор Лендел М.А.

УДК 338.439.02:330.342.146

Гургула Т.В., д.е.н., професор

Львівський регіональний інститут державного управління

НАДУ при Президентіві України

МОНІТОРИНГ СЕРЕДОВИЩА СПРОМОЖНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Серед проблем формування сучасної системи організації влади на місцях значна увага приділяється реформуванню системи місцевого самоврядування, що визначатиме подальший стабільний розвиток українського суспільства. Метою статті є окреслення основних проблем становлення та розвитку господарської діяльності територіальних громад та формування шляхів заохочення підприємницької ініціативи, ефективного використання місцевих ресурсів, створення нових робочих місць, розширення податкової бази, місцевих бюджетів тощо. Використано основні методи наукового дослідження: індукції та дедукції, синтезу та аналізу, метод порівняння. Визначено, що для утворення дієздатного місцевого співтовариства в Україні необхідно, окрім використання позитивного досвіду держав-членів ЄС, також зважати на вітчизняний стан розвитку місцевого самоврядування, зокрема, історичні, географічні, економічні, демографічні аспекти, не займаючись механічним копіюванням зарубіжного досвіду. У статті проаналізовано загальнотеоретичні положення, що стосуються господарської діяльності територіальних громад. Встановлено види господарської діяльності територіальної громади і перехід їх на економічний саморозвиток. Запропоновано форми, методи та механізми співробітництва територіальної громади та органів місцевого самоврядування. Зроблено узагальнюючий висновок, що найефективніше вирішення вказаних проблем може бути здійснене тільки шляхом структурного реформування усієї системи місцевих фінансів, враховуючи вектори фінансової децентралізації та деконцентрації влади.

Ключові слова: децентралізація, фінансове забезпечення, ресурсний потенціал, територіальна громада, господарська діяльність територіальної громади, формування спроможності територіальної громади в умовах децентралізації.

Gurgula T.

MONITORING SUPPORT OF LOCAL COMMUNITIES' ABILITIES

The article deals with common local communities' abilities theories and defines the essence of the concept of local community's abilities under decentralization. The role of local communities in the development of local self-government has been analyzed, theoretical and methodological approaches of determining the level of ability local communities based on comprehensive assessment of political, economic, and spiritual integrity systems and their resource potential have been developed. Ways of building the capacity of local communities and their transition to economic self-development have been established. A forms, methods and mechanisms of cooperation of the local community and local government have been introduced in the article. Further studies

will be aimed at clarifying the methodology for assessing the financial capacity of the local community from the use of idle resources at the time of the study and the evaluation of investment projects related to attracting new sources of financial capacity of the local community. The role of local communities in the development of local self-government has been analyzed, theoretical and methodological approaches of determining the level of ability local communities based on comprehensive assessment of political, economic, and spiritual integrity systems and their resource potential have been developed. Ways of building the capacity of local communities and their transition to economic self-development have been established. A forms, methods and mechanisms of cooperation of the local community and local government have been introduced in the article.

Keywords: decentralization, financial support, resource potential, local community, local community's ability, building the territorial community's ability under decentralization.

Гургула Т.В.

МОНИТОРИНГ СРЕДЫ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОБЩИНЫ

В статье проанализированы общетеоретические положения, касающиеся способности территориальных общин, определенная сущность понятия способности территориальной общины в условиях децентрализации. Проанализирована роль территориальной общины в становлении системы местного самоуправления, разработаны теоретико-методологические подходы к определению уровня способности территориальной общины, основанные на основании комплексной оценки способности политической, экономической, целостно духовной систем и их ресурсного потенциала. Установлено пути формирования способности территориальной общины и переход их на экономический саморазвитие. Предложены формы, методы и механизмы сотрудничества территориальной общины и органов местного самоуправления

Ключевые слова: децентрализация, финансовое обеспечение, ресурсный потенциал, территориальная община, способность территориальной общины, формирование способности территориальной общины в условиях децентрализации. Дальнейшие исследования будут направлены на уточнение методики оценки финансовых возможностей территориальной общины от использования незадействованных на момент исследования ресурсов и оценки эффективности инвестиционных проектов, связанных с привлечением новых источников формирования финансового потенциала территориальной общины.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Серед проблем формування сучасної системи організації влади на місцях значна увага приділяється реформуванню системи місцевого самоврядування, що визначатиме подальший стабільний розвиток українського суспільства. Правове забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі вимагає вироблення такої моделі управління, яка б відповідала принципам Європейської хартії місцевого самоврядування і, в першу чергу, чітко розмежовувала повноваження між відповідними гілками влади щодо виконання закріплених функцій. Виникнення місцевого самоврядування тісно пов'язане з виникненням та становленням громад. Незважаючи на досягнутий за роки незалежності України прогрес у сфері забезпечення фінансовими ресурсами потреб територіальних громад, в багатьох адміністративно-територіальних одиницях вони все ще залишаються вкрай обмеженими. По-перше, малий обсяг доходів не дає реальних можливостей місцевій владі бути фінансово незалежною та впливати на соціально-економічні процеси у регіонах. По-друге, доступ на ринки запозичень стримується через високі ставки, сплата яких перевищує навантаження на місцеві бюджети. По-третє, надходження від комунальних підприємств не завжди покривають витрати на їх утримання. По-четверте, механізм використання бюджетних коштів не забезпечує задоволення суспільних потреб. Відтак сьогодні принципової ваги набуває пошук альтернативних джерел для забезпечення фінансової дієздатності територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Аналіз правового поля та нормативного закріплення шляхів формування спроможності територіальної громади повинен здійснюватися з урахуванням теоретичних положень, що розроблені в науковій літературі. Даною проблемою займалися як вітчизняні, так і

зарубіжні науковці, а саме: О. Батанова, Л. Беззубко, Л. Дідківська, О. Захарова, В. Мамонова, Ю. Молодожен, В. Новак, Є. Сергієнко, С. Пунь, В. Федоренко. В умовах ринку рушійною силою всього соціального та економічного держави та цивілізації загалом, є громада. Саме перспективи розвитку територіальної громади формуються потребами та позиціями громади, держава повинна виконувати тільки захисну функцію у цьому процесі. Спосіб розвитку, побудова та активізація основного інвестора і споживача – громадянина, громади, особистості – є найбільш цінним на сьогоднішній день. Оскільки окрема територіальна громада виконує такі важливі функції, як створення матеріальних, трудових, наукових умов виробничої діяльності, забезпечення місця проживання і організації побуту, відпочинку, навчання і оздоровлення людей. В таких умовах децентралізації влади зростає значення управління ресурсами: природними, трудовими, земельними, фінансовими економіки. Ефективне управління ними набуває особливої актуальності в умовах обмеженості ресурсів, коли необхідність їх раціоналізації і підвищення ефективності функціонування вимагає пошуків нових рішень та засад, які б наблизили існуючу систему в Україні до світових стандартів.

Цілі статті. Метою статті є аналіз основних Законів України, а саме: Конституції України, Бюджетного кодексу, Господарського кодексу, Цивільного Кодексу та Закону України „Про місцеве самоврядування”, з точки зору отримання фінансових можливостей для проведення господарської діяльності територіальної громади.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Не підлягає сумніву, що для розробки належної стратегії спроможності територіальної громади та подальшої її ефективної реалізації важливо забезпечити достатню участь і залучення зацікавлених сторін. Відповідно дієвий і відкритий процес залучення зацікавлених сторін є центральним аспектом у визначенні сприятливого середовища. Для цього залучення зацікавлених сторін повинно бути широким і глибоким; справедливим і рівноправним, а також організованим заздалегідь. Залучення та встановлення співпраці між місцевою владою (державним сектором), бізнесом (приватним сектором) і неурядовими чи неприбутковими організаціями (громадське суспільство) в громаді обов’язкове для процесу: кожна група зацікавлених сторін вносить у процес свої унікальні вміння та ресурси і, що важливо, кожна з них відіграє свою роль у представлення найкращих інтересів усіх. Створення робочих відносин і структур, що дадуть змогу повністю залучити таких зацікавлених осіб до процесу, також сприятиме встановленню довіри та налагодженню довгострокових партнерств між владою, приватним сектором і неурядовими організаціями для більш сприятливої реалізації заходів. Один із найважливіших кроків в ініціюванні програм територіальних громад – визначення того, чи суспільство справді належним чином готове та в змозі реалізувати заходи. Це означає не лише те, чи громада або муніципалітет мають необхідні ресурси для економічного розвитку, тобто достатні активи, можливості та конкурентні переваги, а також чи вони мають у тому числі відповідне ставлення, прагнення, устремління, клімат, лідерство для успішного розвитку. Цей стан також відомий як готовність або спроможність життєздатність громади(табл.1)

Таблиця 1

Чинники спроможної територіальної громади та їх характеристика

Чинники	Характеристика чинників спроможної територіальної громади
Організаційна спроможність	Провадження діяльності з економічного розвитку
Стратегія економічного розвитку	Основний потенціал економічного розвитку громади: трудові ресурси, природні ресурси, фінансові ресурси
Ринки збуту продукції	Пошук ринків збуту, встановлення співробітництва з іншими громадами, пошук зацікавлених партнерів
Якість життя	Вирішення соціальних проблем в громаді

продовження таблиці 1

1	2
Освіта і навчання	Використання можливостей системи освіти, навчання в громаді
Лідерство і колективна робота	Активізація громадянського суспільства
Послуги підприємцям	Можливості введення ділової активності в громаді
Інфраструктура	Наявність доріг, електромереж, водопроводів, тощо
Фінансові ресурси	Власні, залучені, запозичені та доступ до них
Інновації	Ноу-хау, патенти, залучення нових технологій

1. Організаційна спроможність провадження діяльності з економічного розвитку – Чи є наявні фізичні, людські та фінансові ресурси для економічного розвитку спроможності громади? Чи ключове фінансування достатнє, стабільне та надійне?. Чи є можливості для поліпшення професійної кваліфікації персоналу? Чи правове середовище сприяє досягненню цілей і завдань економічного розвитку спроможності територіальної громади?

2. Стратегія економічного розвитку – Чи існує стратегія економічного розвитку громади? Чи стратегію розповсюджували серед місцевих жителів? Чи стратегію націлено на щось доречне, реалістичне? Чи було стратегію запроваджено з використанням принципів управління змінами? Чи буває процес розробки стратегії колективним і прозорим? Чи існує постійна система моніторингу та внесення змін до діяльності з економічного розвитку громади? Чи існує постійна система відстеження та вимірювання впливу? Чи є гордість за досягнуте та відзначення успіху?

3. Ринки – Чи наявний адекватний перелік товарів та послуг у громаді, чи є необхідність залишати межі громади? Які товари та послуги доставляють із за меж громади і чому?

4. Якість життя – Як громада розуміє зв'язок між якістю життя та економічною конкурентоспроможністю й процвітанням? Чи міграція всередині громади перевищує еміграцію з громади? Чи кількість молодих працівників і молодих сімей у муніципалітеті збільшується? Який рівень безробіття? Він збільшується чи зменшується? Чи вразливі верстви населення користуються рівним доступом до муніципальних послуг? Чи економічну сталість розглядають як важливий аспект діяльності з економічного розвитку громади? Яким чином? Чи існують у місті доступні якісні можливості для дозвілля? Чи мистецтво і культура живі в громаді? Чи місцеві податки слушні? Чи наявний у громаді перелік товарів та послуг за відповідною ціною? Чи вважають місцеві органи влади відкритими та прихильними, а також такими, що дбають про добробут окремих громадян? Чи активне громадське суспільство є важливим напрямом діяльності місцевих органів влади?

5. Освіта і навчання – Чи є в місті достатня кількість якісних шкіл, коледжів, університетів? Чи в громаді існують асоціації професійного розвитку? Чи є ТПП, асоціація жінок-підприємців або підприємців? Чи є наявна активна, кваліфікована робоча сила для використання потенційним бізнесом і галузями? Чи наявні можливості для професійного росту?

6. Лідерство і колективна робота – Чи є люди в місті, які спроможні очолити і готові очолити діяльність з місцевого економічного розвитку? Чи люди та групи ефективно беруть на себе відповідальність за лідерство? Чи вони активні та демократичні? Чи пропонують, обговорюють, планують і реалізують міські проекти? Чи місто має змогу об'єднуватися для досягнення загальноміських цілей? Чи забезпечується рівноправна участь у плануванні та реалізації?

7. Можливості та ставлення – Чи підхід до місцевого економічного розвитку логічний та реалістичний? Чи ґрунтується він на конкурентних перевагах? Чи місто забезпечує адекватний баланс між залученням інвестицій з акцентом на місцевому бізнесі, створенні та розвитку місцевих підприємств? Чи місто має політичну волю для

прийняття рішень, необхідних для підтримки та заохочення економічного розвитку? Чи місто та його жителі мають змогу й прагнення визначати, використовувати та реалізувати наявні можливості?

8. Послуги підприємцям – Чи є в місті позитивний клімат для бізнесу? Чи місто заохочує та підтримує своїх підприємців? Чи надає місто послуги „єдиного вікна для бізнесу”? Чи легко розпочати/ розширити бізнес у місті? Чи сприятливі податки для бізнесу? Чи регуляторне середовище обтяжливе? Чи існують якісь програми? Послуги технічної допомоги для підприємців? Чи існують такі допомоги для жінок – підприємців?

9. Інфраструктура: Чи має місто адекватну інфраструктуру, щоб економічний розвиток спроможності територіальної громади став реальністю? Чи доступ до ключової інфраструктури (землі, комунальних послуг, торговельних площ/ нерухомості відкритий і рівноправний? Чи плата за користування є відповідною?

10. Фінансові ресурси – Чи доступ до капіталу є проблемою для місцевого бізнесу? Чи доступ до капіталу рівний для чоловіків і жінок? Чи муніципалітет добре обслуговує фінансові установи? Чи наявне венчурне/ ризиковане фінансування? Чи фінансування для проектів є легкодоступним і в якій формі? Чи відповідає воно стратегії місцевого економічного розвитку та потребам бізнесу?, створенні та розвитку місцевих підприємств?

11. Інновації – Чи вважають територіальну громаду, що запроваджує нові й цікаві ініціативи? Чи прагне територіальна громада створювати партнерства, а також співпрацювати з іншими громадами в місцевості або приватним секторам для поліпшення конкурентоспроможності і розвитку людських і фінансових ресурсів, необхідних для підтримки економічного розвитку громади? Чи майбутнє територіальної громади ґрунтується на визначених галузях економіки і або нових секторах?

Висновки. Сучасна економіка характеризується динамічним розвитком, який потребує від економічних акторів активного пошуку необхідних для здійснення господарської діяльності ресурсів, швидкого ухвалення рішень, уникнення конфліктів з контрагентами та одночасного задоволення власних економічних інтересів. Відповідно до Господарського кодексу України територіальна громада має право (на відміну від органів місцевого самоврядування та органів державної влади), проводити господарську діяльність, тобто укласти угоди з підприємствами, фізичними та юридичними особами, котрим можна здавати в оренду комунальне майно, що знаходиться у власності територіальної громади; отримувати благодійну допомогу та залучати її для вирішення проектів в інтересах територіальної громади. Тому перспективним напрямом наших подальших досліджень буде аналіз господарської діяльності територіальних громад. Формування та розподіл бюджету розвитку в нових реаліях життя.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Асоціація міст України та громад / [Електронний режим] – <http://www.auc.org.ua>.
2. Офіційний сайт Агенції регіонального розвитку та європейської інтеграції / [Електронний режим] – <http://www.ardei.lviv.ua/index.html>.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України / [Електронний режим] – <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України / [Електронний режим] – <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт ЄвроРегіо Україна (Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень) / [Електронний режим] – <http://www.eru.org.ua>.
6. Офіційний сайт Інституту Реформ / [Електронний режим] – <http://www.ir.org.ua>.
7. Офіційний сайт Інституту Схід-Захід / [Електронний режим] – <http://ewi.org.ua>.
8. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України / [Електронний режим] – <http://www.kmu.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Комітету регіонів / [Електронний режим] – <http://www.cor.europa.eu>. Офіційний сайт Міністерства економіки України / [Електронний режим] – <http://www.me.gov.ua>.
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України / [Електронний режим] – <http://www.minfin.gov.ua>.
11. Офіційний сайт Української асоціації місцевих та регіональних влад / [Електронний режим] – <http://www.alau.org.ua>.
12. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: [монографія] / О. В. Батанов / За заг. Ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Концерн «Видавничий дім «ІнЮре», 2003. – 356 с.

13. Беззубко Л. В. Про деякі механізми взаємодії членів громади з органами місцевого самоврядування / Л. В. Беззубко, О. В. Скопець // Менеджер. – 2007. – №1(39). – С. 76-81.
14. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки: навч. Посіб. / Л. І. Дідківська. – Вид-во «Знання», 2007. – 214 с.
15. Карпінський Б. А. Збалансованість фінансової системи території як один з чинників сталого розвитку / Б. А. Карпінський, О. В. Герасименко // Фінанси України. – 2015. – С. 80-88.
16. Павлов В. І. Політика регіонального розвитку в умовах ринкової трансформації (теоретико-методологічні аспекти та механізми реалізації) / В. І. Павлов. – Луцьк: Настир'я, 2000. – 580 с.
17. Павлюк К. В. Проблеми розвитку програмно-цільового методу у бюджетному процесі / К. В. Павлюк // Наукові праці НДФІ. – 2005. – [Вип. 4(33)]. – С. 42-54.

УДК 332.13

Камінська І.М., к.е.н., доцент

Мишко О.А., к.е.н., доцент

Дорош В.Ю., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ІДЕНТИФІКАЦІЯ І РОЛЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА РІЗНИХ СФЕР ВИРОБНИЦТВА У КОНТЕКСТІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

У статті охарактеризовано підприємництво різних сфер та секторів суспільного виробництва. Розглянуто підприємництво за окремими видами економічної діяльності у межах сфер національної економіки. Обґрунтовано соціально-економічну роль підприємництва різних сфер суспільного виробництва у процесах капіталізації економіки регіону.

Ключові слова: капіталізація економіки регіону, підприємництво, підприємництво у сфері матеріального виробництва, підприємництво у сфері виробництва матеріальних благ, підприємництво у сфері надання послуг.

Kaminska I., Myshko O., Dorosh V.

IDENTIFICATION AND ROLE OF ENTREPRENEURSHIP IN VARIOUS SPHERES OF PRODUCTION IN THE CONTEXT OF CAPITALIZATION OF REGION'S ECONOMY

Entrepreneurship of various spheres and sectors of public production is characterized in the article. Entrepreneurship on certain types of economic activity within the spheres of public production is considered. The socio-economic role of entrepreneurship in various spheres of public production in the processes of capitalization of region's economy is determined.

Keywords: capitalization of region's economy, entrepreneurship, entrepreneurship in sphere of material production, entrepreneurship in sphere of production material values, entrepreneurship in service industries.

Каминская И.Н., Мышко О.А., Дорош В.Ю.

ИДЕНТИФИКАЦИЯ И РОЛЬ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА РАЗЛИЧНЫХ СФЕР ПРОИЗВОДСТВА В КОНТЕКСТЕ КАПИТАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНА

В статье охарактеризовано предпринимательство различных сфер и секторов общественного производства. Рассмотрено предпринимательство по отдельным видам экономической деятельности в пределах сфер национальной экономики. Обосновано социально-экономическую роль предпринимательства различных сфер общественного производства в процессах капитализации экономики региона.

Ключевые слова: капитализация экономики региона, предпринимательство, предпринимательство в сфере материального производства, предпринимательство в сфере производства материальных благ, предпринимательство в сфере оказания услуг.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Соціально-економічний розвиток регіону в сучасних умовах базується на активній реалізації усіх можливостей інтенсивного розвитку підприємництва і спроможності ефективно використати підприємницький потенціал.